

تأثیر مهاجرت و حاشیه‌نشینی بر محیط‌زیست شهر تهران

آزاده اربابی سبزواری^{۱*}

سید حسین هاشمی‌نسب^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۲۵ تاریخ چاپ: ۱۴۰۰/۰۸/۱۵

چکیده

رشد سکونت‌گاه‌های غیررسمی و نامنظم، به مثابه جزیره‌های فقر در حاشیه و درون شهرها مشکلی است که به دلیل حذف اقشار کم‌درآمد از نظام برنامه‌ریزی و لحاظ نکردن آن‌ها به صورت فعال و به عنوان گروه‌های هدف در سیاست‌گذاری‌ها است و از دلایل تخریب محیط‌زیست، تضعیف خدمات شهری و نزول زیربنای موجود می‌باشد. هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی ابعاد مختلف اثرات حاشیه‌نشینی بر شاخص‌های زیست‌محیطی است. روش پژوهش حاضر توصیفی - کتابخانه‌ای است. در واقع محققین با استفاده از مرور مبانی نظری و پیشینه‌ی پژوهش به بررسی ابعاد مختلف تأثیر مهاجرت و حاشیه‌نشینی بر محیط‌زیست شهر تهران است. پس از مرور ادبیات تحقیق ابعاد بهبود حاشیه‌نشینی و توسعه آن عبارتند از: امکانات آموزشی، امکانات درمانی، امکانات ورزشی و امکانات فرهنگی است.

واژگان کلیدی

مهاجرت، حاشیه‌نشینی، محیط‌زیست.

۱- دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، تهران، ایران. (نویسنده مسئول: aarbaby@yahoo.com)

۲- دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، تهران، ایران.
(hossein2004dj@yahoo.com)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱- مقدمه

شهر یکی از پدیده‌های بشری در محیط‌زیست به منظور اسکان، تأمین معیشت، داشتن روابط اجتماعی و اقتصادی و مانند آن‌هاست، ولی اولین آن‌ها نمی‌باشد. انسان خود محیط سکونتش را فراهم کرده و خود به ایجاد و نحوه زندگی در آن اقدام نموده است (علیپور، ۱۳۸۸). با بروض ضایعات زیست‌محیطی و کاهش سطح عمومی زندگی به ویژه در جوامع شهری طی دو دهه گذشته، رهیافت توسعه پایدار به عنوان موضوع روز دهه آخر قرن بیستم از سوی سازمان ملل مطرح و به عنوان دستور کار ۲۱ در سطوح بین‌المللی، منطقه‌ای و محلی تعیین گردید (راستی و آرزومندان، ۱۳۹۰).

حاشیه‌نشینی به عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل و معضلاتی است که کشورهای در حال توسعه و حتی توسعه یافته درگیر آن شده‌اند. افزایش مهاجرت به شهرها رشد سریع و گسترده‌ی جمعیت و عوامل اقتصادی و ... موجب بروز عوارض متعدد شهری شده است که از آن میان می‌توان به پدیده حاشیه‌نشینی و یا همان اسکان‌های غیررسمی اشاره کرد. به دنبال افزایش حاشیه‌نشینی تبعات و بحران‌های محیط‌زیستی نیز روز به روز در حال گسترش است. از جمله مواردی که در بررسی ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش حاشیه‌نشینی در قالب یک مدل مفهومی در مقاله حاضر نیز مطرح گردید عبارتند از: فقر اقتصادی، افزایش جرم و جنایت، ازدحام جمعیت، کمبود امکانات رفاهی، افزایش بیکاری، بی‌سوادی و فرهنگ پایین، بزهکاری، افزایش بیماری و هزینه‌ها و ...

مهاجرت و حاشیه‌نشینی آسیب‌های جدی به محیط‌زیست تحمیل می‌کند که متأسفانه کمتر مورد توجه قرار گرفته است و تاکنون مطالعات اندکی در مورد این مسأله انجام شده است. در این مقاله به بررسی ابعاد مختلف اثرات حاشیه‌نشینی بر شاخص‌های زیست‌محیطی پرداخته شده است.

سؤال اصلی تحقیق حاضر این است که مهاجرت و حاشیه‌نشینی چه تأثیر بر محیط‌زیست شهر تهران دارد؟

۲- مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مفهوم مهاجرت و علل آن

در سراسر جهان به خصوص پس از جنگ جهانی دوم، مهاجرت به عنوان پدیده‌های جمعیتی از بسیاری از جهات حائز اهمیت گردید و نظریه‌پردازان علوم مختلف در باره علل و عوامل آن به بحث و تبادل نظر پرداختند. در این راستا مهاجرت‌های روستا شهری به دلیل پیامدهای اقتصادی اجتماعی آن بیش از سایر پدیده‌های جمعیتی مورد توجه قرار گرفت، به طوری که در طول چند دهه بسیاری از تحقیقات که بعضاً به صورت توصیفی و جدا از هم طرح می‌شد، فرهنگ غالب نوشته‌های جمعیت‌شناسان، اقتصاددانان، جامعه‌شناسان و جغرافیدانان گردید. رشد رو به تزايد مطالعات مربوط به مهاجرت‌های روستا شهری بخصوص در دهه ۶۰ پاسخی به رشد روزافزون جمعیت به ویژه رشد شهرنشینی بود (راسل و همکاران^۱، ۲۰۲۱).

مهاجرت از مناطق کمتر برخوردار به مناطق برخوردار داخل کشور در اغلب موارد مشکلاتی در پی دارد که شناخت علل این مهاجرت‌ها و ترکیب سنی - جنسی، وضعیت اقتصادی، وضعیت اشتغال، نوع شغل، وضعیت تحصیلات، وضعیت زناشویی و بعد خانوار مهاجران برای سیاست‌گذاران جمعیتی و اقتصادی از اهمیت بسزایی برخوردار است (نقدی و زارع، ۱۳۹۱).

^۱ Russell et al

در حال حاضر، بیش از ۵۰ درصد از جمعیت دنیا در شهرها زندگی می‌کنند و تعداد قابل توجهی از شهرهای جهان با پدیده اسکان غیررسمی دست به گریبان‌اند. از سال‌های دهه ۱۹۵۰ تاکنون بحث‌های زیادی در مورد حل مشکل اسکان غیررسمی مطرح شده است اما هیچ‌کدام نتوانسته است راهکاری قطعی برای این مشکل ارائه دهد (منجم‌زاده و ماجدی، ۱۳۹۶).

مفهوم حاشیه‌نشینی و تاریخچه آن

حاشیه‌نشینی از زمان ظهور مکتب شیکاگو همواره به عنوان یکی از کلیدی‌ترین مباحث جامعه‌شناسی شهری مطرح بوده است. دیدگاه‌هایی را که در مورد پدیده‌ی حاشیه‌نشینی در شهر از جانب صاحب‌نظران عرضه شده، می‌توان در قالب دو دیدگاه لیبرالی و غیرلیبرالی طبقه‌بندی کرد. دیدگاه لیبرالی به برخی از ابعاد حاشیه‌نشینی توجه دارد، اما تحلیلی ریشه‌ای از مسأله به دست نمی‌دهد و بیشتر به برخی از جنبه‌های اجتماعی، کالبدی و اقتصادی حاشیه‌نشینی تأکید دارد. صاحب‌نظران لیبرال، تضادهای ناشی از رشد نامتعادل اقتصادی و یا روابط متروپل و اقمار را دست کم می‌گیرند و در زنجیره‌ی روابط نظام اقتصادی تنها بر ویژگی الگوی رشد اقتصادی نامتعادل تکیه می‌کنند. هیرشمن صراحتاً بیان می‌کند: هدف ما باید به جای حذف عدم توازن، ابقای آن باشد...، اگر ادامه‌ی پیشرفت یک اقتصاد، مورد نظر باشد وظیفه‌ی اجرایی یک سیاست توسعه عبارت است از حفظ فشارها، بی‌تناسبی‌ها و عدم توازن‌ها. در این جمله ملاحظه می‌شود که به زعم وی پیدایش حاشیه‌نشینی امری طبیعی قلمداد می‌گردد. از نظرگاه لیبرالی، رویکرد نوسازی با آن‌چه در شهرها اتفاق افتاده است قرابت بسیار دارد. بدیهی است که عصر مدرنیته، الزامات خاص خویش را می‌طلبد، یکی از این الزام‌ها کانون‌های تراکم تولید و مصرف است (راسل و همکاران^۱، ۲۰۲۱).

تعاریف متعددی در تبیین مفهوم سکونتگاه‌های حاشیه شهرها به کار برده شده است. زاغه، آلونک، سرپناه، محلات کثیف، حلبی‌آباد و... که مجموعه این تعاریف و اصطلاحات ضمن تأکید بر اهمیت موضوع، بیان‌کننده بخشی از بار معنایی مورد نظر است اما عمدتاً بر جنبه‌های فیزیکی و کالبدی این مسکن و محلات اشاره دارد. از آن‌جا که فقط جنبه ظاهری و ملکیت حاشیه‌ها مطرح نیست بلکه ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمعیت ساکن در حاشیه شهرها مهم حیاتی است در نظر گرفتن عنوان محلات حاشیه برای آن می‌تواند مناسب‌تر باشد (رتنبرگ و همکاران^۲، ۲۰۲۱).

مطالعات و بررسی‌ها در ایران نشان می‌دهد که بعد از سال ۱۳۴۰ با از هم پاشیدن توازن شهر و روستا، از طریق اجرای برنامه‌های نوسازی و توسعه اقتصادی در شهر و تزریق درآمدهای نفتی در اقتصاد و زیرساخت‌های صنعتی و تأسیساتی شهر و در حاشیه قرار گرفتن بخش کشاورزی و اقتصاد روستا، عملاً بستر و زمینه مهاجرت گسترده روستائیان به شهرها فراهم گردید بدون آن‌که زیرساخت تولیدی و صنعتی شهر بتواند برای این که همه مهاجران تازه وارد زمینه اشتغال، مسکن و خدمات فراهم کند (اسداللهی و دیگران، ۱۳۹۳).

در مراکز جمعیتی حاشیه شهرها، به علت تمرکز فقر، میزان بعضی از شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی چون بی‌سوادی و کم‌سوادی، اجاره‌نشینی، تراکم بالای جمعیت، وجود اقلیت‌های قومی، غیراستاندارد بودن محل زندگی و بالا بودن متولدین خارجی در سطح بالایی است که خود می‌تواند سبب افزایش ناهنجاری‌ها و کجروی‌های اجتماعی و بسترساز جرم و جنایت باشد (امان‌پور و ظریفی، ۱۳۹۰).

^۱ Russell et al

^۲ Rotenberg et al

شاخص‌های زیست محیطی و ارتباط آن با حاشیه‌نشینی

محیط زیست شهری، محصول تلاقی سه مؤلفه محیط طبیعی، محیط انسان ساخت و محیط اقتصادی و اجتماعی است. یکی از موضوعات مهم در توسعه کلان شهرهای ایران عدم توجه کافی به مؤلفه‌های توسعه پایدار از جمله شاخص‌های زیست محیطی است که این امر منجر به پیدایش خطرات و معضلات شهری پیچیده و ناپایداری مانند حاشیه‌نشینی که به دنبال آن اثرات مخربی همچون: آلودگی منابع آبی، آلودگی هوا، ناسالم بودن آب آشامیدنی، نبود سیستم کارآمد جهت جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب‌ها، آلوده شدن خاک به مواد شیمیایی، انباشته شدن مواد زائد جامد، فرسایش خاک و ... شده است (منجم‌زاده، زیاری و ماجدی، ۱۳۹۶).

با مهاجرت بی‌رویه به کلان‌شهرها، مباحثی مانند اسکان شهروندان، حاشیه‌نشینی و بیکاری مطرح می‌شود. بخش عمده‌ای از گسترش افقی شهرها به این دلیل رخ می‌دهد که بافت موجود پاسخگوی نیازها و انتظارات جمعیت ساکن در آن نیست و اجتماع ساکن در جست و جوی محیط پاسخگوتر و مناسب‌تر محیط انسان ساخت جدیدی را در بستری نو بنیان نهاده است. شاخص‌های زیست محیطی شهری و توسعه بوم‌شناختی شهری از مهم‌ترین معیارهای تبیین برای ارزیابی ناپایداری زیست محیطی از قبیل آلودگی صدا، آلودگی خاک، آلودگی هوا، آلودگی آب، آلودگی صنعتی و آلودگی پسماندهای شهری است. بررسی جایگاه کشور در شاخص عملکرد محیط‌زیست^۱ طی ۱۵ سال گذشته، نشان‌دهنده وضعیت نه چندان مطلوب در شاخص‌های زیست محیطی (هم در جهان و هم در منطقه) است. به طوری که در میان ۱۸۰ کشور جهان، از رتبه ۸۳ در سال ۲۰۱۴ به جایگاه ۱۰۵ در سال ۲۰۱۶ نزول کرده و این رتبه بدترین جایگاه کشور در طی ۱۵ سال اخیر است (منجم‌زاده، زیاری و ماجدی، ۱۳۹۶).

پیشینه پژوهش

رتنبرگ و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی بروز اختلالات روان‌پریشی و حاشیه‌نشینی در سطح منطقه در انتاریو کانادا: یک مطالعه همگروهی گذشته‌نگر مبتنی بر جمعیت، پرداختند. تنوع جغرافیایی در بروز اختلالات روان‌پریشی در سراسر استان انتاریو وجود دارد. مناطقی که سطوح بیشتری از حاشیه‌نشینی دارند، بروز بالاتری از اختلالات روان‌پریشی دارند و با مطالعه مناطق شهری مرکزی این عوامل را در سراسر موقعیت جغرافیایی کاهش پیدا نموده است. راسل و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان، نرخ بالاتر وضعیت اقتصادی اجتماعی پایین، حاشیه‌نشینی و استرس در زنان سیاه‌پوست با روابط نامشروع، پرداختند. نتایج پژوهش ایشان نشان می‌دهد که میزان روابط خارج از عرف (نامشروع)، در زنان سیاه‌پوستی که در مناطق حاشیه‌نشین ساکن هستند نسبت به زنان سیاه‌پوستی که در مناطق شهری و با سطح رفاه بالاتر ساکن هستند بیشتر است. در نتیجه حاشیه‌نشینی و وضع اقتصادی پایین ارتباط بالایی با میزان بزهکاری اجتماعی و فساد افراد ایفا می‌نماید.

منجم‌زاده، زیاری و ماجدی (۱۳۹۶)، به بررسی شاخص‌های زیست محیطی توسعه پایدار و سطح برخورداری آن در کلان شهرهای ایران، پرداختند. نتایج این مقاله نشان می‌دهد که نگاه ما به شهرها می‌بایستی به عنوان موجودی ارگانیک باشد و از نگاه مهندسی صرف به شهرها پرهیز شود و این که شهر به همان میزان که به کالبد نیاز دارد، به همان میزان به پایداری شهری در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، امنیتی و سیاسی و مهم‌تر از همه زیست محیطی نیاز دارد. نتایج این مقاله نشان

¹ Environment Performance Index (EPI)

می دهد که اهواز، شیراز و ارومیه برخوردارترین شهرها از نظر توسعه پایدار محسوب می شوند. نتایج به دست آمده بیانگر تفاوت معنی دار شاخص های زیست محیطی توسعه پایدار در شهرهای میلیونی کشور است. اسداللهی، حسین زاده و نواح (۱۳۹۳)، به بررسی نقش نهاد اقتصاد و فرهنگ در توسعه و حاشیه نشینی: شاخص توسعه انسانی در مناطق حاشیه نشین شهر ایلام، پرداختند. نتایج نشانگر توسعه نیافتگی و توزیع نابرابر هزینه - درآمد و دیگر شاخص های توسعه انسانی به ویژه مؤلفه های بهداشت و آموزش است. امان پور و ظریفی (۱۳۹۰)، به مقایسه وضعیت اقتصادی - اجتماعی و کاربردهای منطقه حاشیه نشین حصیرآباد شهر اهواز بین سال های ۱۳۹۰-۱۳۸۶، پرداختند. نتایج نشان می دهد که میانگین درآمدی افراد در سال ۱۳۸۶ حدود ۲۳۰ هزار تومان بوده که در سال ۱۳۹۰ به ۳۵۰ هزار تومان رسیده است. محدوده مورد مطالعه حدوداً دارای ۲۰٪ نرخ بیکاری بوده و توانایی اقتصادی مرفه ترین خانوارها ۲۳۵ برابر توانای فقیرترین خانوار می باشد. نتایج همچنین نشان می دهد که میزان رفاه و سطح کیفیت زندگی در مناطق حاشیه نشین از قبل از جنگ تحمیلی علیه ایران طی دوره های مختلف بهبودی نداشته و معضلات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی فراوانی ساکنین این مناطق با آن دست و پنجه نرم می کنند.

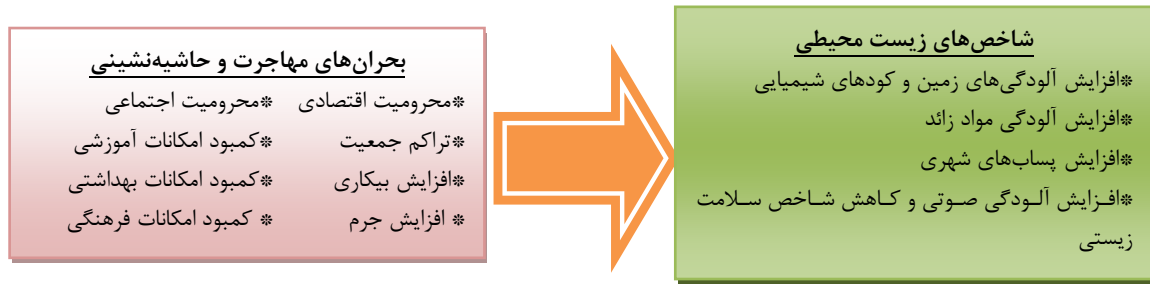
راستی و آرزومندان (۱۳۹۰)، در مقاله ای با عنوان مهاجرت، حاشیه نشینی و اثرات آن بر سلامت شهری (مورد مطالعه: بیرجند)، پرداختند. مقاله مذکور به بررسی و تبیین مهاجرت های روستایی و حاشیه نشینی، به تحلیل ویژگی های عمده جمعیتی و اقتصادی - اجتماعی خانوارهای ساکن در مراکز جمعیتی حاشیه شهر بیرجند پرداخته است. نتایج نشان می دهد که مبدأ اولیه اکثر مهاجرین حاشیه نشین مناطق روستایی است. پایین بودن سطح سواد و بالا بودن نرخ بیکاری و همچنین عدم تعادل در توزیع درآمد، از مهم ترین ویژگی های اقتصادی - اجتماعی جامعه مورد بررسی پژوهش ایشان محسوب می شود.

۳- روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی - کتابخانه ای است. با استفاده از مرور مبانی نظری و پیشینه ی پژوهش به بررسی ابعاد مختلف مهاجرت و حاشیه نشینی و تأثیراتی که می تواند بر شاخص های زیست محیطی شهر تهران بگذارد، پرداخته اند. جامعه و نمونه آماری پژوهش حاضر ۱۰ نفر از اساتید دانشگاهی صاحب نظر در حوزه حاشیه نشینی و مهندسی محیط زیست تشکیل می دهند. به دلیل محدودیت در تعداد این خبرگان نمونه آماری به روش تمام شماری است و از نظرات تمامی خبرگان استفاده شده است.

۴- مدل مفهومی پژوهش

مدل مفهومی در واقع به بیان متغیرهای کلیدی هر موضوع مورد بررسی می پردازد در این قسمت به توجه به مرور مبانی نظری و پیشینه ی پژوهش های صورت گرفته در خصوص مهاجرت، حاشیه نشینی و شاخص های زیست محیطی مؤلفه های کلیدی هریک معرفی شده است. شکل (۱)، مدل مفهومی اثرات مهاجرت و حاشیه نشینی بر شاخص های زیست محیطی را نشان می دهد.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

۵- نتیجه‌گیری

توسعه فیزیکی شتابان و نامتعادل شهرها، پیامدهای نامطلوب اقتصادی، اجتماعی و کالبدی داشته است. یکی از آثار و پیامدهای توسعه فیزیکی ناموزون و نامتعادل شهری، اسکان غیررسمی است که به عنوان چالشی فراروی توسعه پایدار شهری مطرح می‌شود. امروزه همه شهرهای جهان به نوعی با پدیده اسکان غیررسمی مواجه هستند. انگلس یک صد سال پیش به وجود زاغه‌هایی در انگلستان اشاره کرده است و آن را ناشی از انقلاب صنعتی می‌داند. در آستانه هزاره سوم میلادی دغدغه اصلی سازمان‌های بین‌المللی و اندیشمندان، پیشگیری از بروز معضلات محیط‌زیست و روند فزاینده آن است. انسان در حکم عامل تأثیرگذار و قربانی این بحران به شمار می‌رود. از همین رو اصلاح روند بحران محیط‌زیست به اعتقاد عموم صاحب‌نظران محیط‌زیست در گرو اصلاح آموزه‌های انسان و تغییر در نگرش، بینش و دانش انسان نسبت به سرنوشت خود و محیط پیرامونش است.

در مقاله حاضر تلاش نمودیم تا با بررسی اثرات مهاجرت و حاشیه‌نشینی بر محیط‌زیست شهر تهران به عنوان یکی از مهم‌ترین کلان‌شهرهای کشور عزیزمان ایران با بیان اثرات و بیان مختصری از پیشینه پژوهش در خصوص حاشیه‌نشینی این مهم را محقق سازیم. جهت بهبود مدیریت مهاجرت و حاشیه‌نشینی و افزایش شاخص‌های زیست محیطی شهر تهران پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- ✓ تشویق سرمایه داران شهری برای سرمایه گذاری در این محلات بدلیل نیروی کاروزمین فراوان و ارزان
- ✓ افزایش مزیت‌های کاردر مناطق حاشیه نشینی جهت جذب نیروی کار با تجربه و فعال به این مناطق به ویژه در محور آموزش و پرورش و سلامت و ...
- ✓ احداث و به روزرسانی مراکز آموزشی و خدماتی (مدارس، خانه های بهداشت و...).
- ✓ کوتاه کردن دست زمین خواران و بورس بازان از این مناطق حاشیه نشین.
- ✓ ارائه آموزش‌های شغلی ارزان و دردسترس جهت تخصص‌یابی نیروهای جوان فعال و بیکار این مناطق.

منابع و مآخذ

- [1] علیپور، م. (۱۳۸۸). "بررسی مسائل و مشکلات اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی ناشی از حاشیه‌نشینی در شهر قم". پژوهش‌نامه استان قم، ۵ (۷)، ۷۷-۱۲۲.
- [2] راستی، ع. آرزومندان، ر. (۱۳۹۰). "مهاجرت، حاشیه‌نشینی و اثرات آن بر سلامت شهری - مطالعه موردی: بیرجند"، مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان، ۲۰ (۵)، ۴۳-۶۳.
- [3] زائری‌امیرانی، آ. سفینیان، ع. (۱۳۹۱). "تهیه نقشه سطوح نفوذناپذیر به عنوان یک شاخص زیست محیطی"، اطلاعات جغرافیایی (سپهر)، ۸۳ (۲۱)، ۶۵-۶۹.

- [۴] منجم‌زاده، ا.ح. زیاری، ک.ا. ماجدی، ح.ر. (۱۳۹۶). "بررسی شاخص‌های زیست‌محیطی توسعه پایدار و سطح برخورداری آن در کلان‌شهرهای ایران"، فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۱۰ (۱)، ۲۷۵-۲۹۸.
- [۵] فرهادی، م. (۱۳۹۰). "بحران محیط‌زیست در ایران و لزوم بازنگری به دانش‌های مردمی و راهکارهای فرهنگ ملی"، کتاب ماه علوم اجتماعی، ۴۱ (۱۵)، ۱۶-۳۱.
- [۶] نقدی، ا. زارع، ص. (۱۳۹۱). "حاشیه‌نشینی به مثابه آپاندیست شهری (مورد مطالعه: جعفرآباد کرمانشاه)". برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۵ (۲)، ۶۵-۸۲.

[8] Salgado, R. (2020). The Roles of Marginalization and Empowerment on Indicators of System Navigation and Mental Health for Parents of Children with Autism Spectrum Disorder.

[9] Rotenberg, M., Tuck, A., Anderson, K., and McKenzie, K. (2021). The Incidence of Psychotic Disorders and Area-level Marginalization in Ontario, Canada: A Population-based Retrospective Cohort Study, *The Canadian Journal of Psychiatry*, 70674372110118.

[10] Russell, JS., Hickson, D.A., Timmins, L. and Duncan, D.T. (2021). Higher Rates of Low Socioeconomic Status, Marginalization, and Stress in Black Transgender Women Compared to Black Cisgender MSM in The MARI Study, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18:4, 2183.

The Effect of Migration and Marginalization on The Environment of Tehran

Azadeh Arbabi Sabzevari ^{*1}
Seyed Hossein Hasheminasab ²

Date of Receipt: 2021/10/17 Date of Issue: 2021/11/06

Abstract

The growth of informal and irregular settlements, as islands of poverty in the margins and within cities, is a problem due to the elimination of low income strata from the planning system and not considering them actively as target groups in policy making and is one of the reasons for environmental degradation, weakening of urban services and the descent of existing infrastructures. The aim of this study was to investigate different aspects of marginalization effects on environmental indicators. The research method is descriptive-library. In fact, researchers use reviewing the theoretical and background foundations of the research to investigate different aspects of the impact of migration and marginalization on the environment of Tehran. After reviewing the research literature, the dimensions of improving marginalization and its development are educational facilities, medical facilities, sports facilities and cultural facilities.

Keywords

Immigration, Marginalization, Environment.

1- Associate Professor and Faculty Member of Islamic Azad University, Islamshahr, Tehran, Iran. (Correspondin Author: aarbaby@yahoo.com)

2- Ph.D. Student in Geography and Urban Planning, Islamic Azad University, Islamshahr, Tehran, Iran. (hossein2004dj@yahoo.com)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی